

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 508/2024-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľa (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditsa a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Červeňova 15, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B2-67Csp/34/2017 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 106/2021-45 z 15. apríla 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B2-67Csp/34/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B2-67Csp/34/2017 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **400 eur**, ktoré jej **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 508/2024-17 z 22. októbra 2024 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní označenom v záhlaví, a to po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. III. ÚS 106/2021-45 z 15. apríla 2021 (ďalej aj „skorší nález“). Zároveň navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov a priznal jej finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a predloženého súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou z 3. marca 2017 proti žalovanej domáhala určenia, že zmluva o spotrebiteľskom úvere (špecifikovaná v petite) je bezúčinná a bez poplatkov. Rozsudok pôvodne vo veci konajúceho Okresného súdu Bratislava II z 10. februára 2023 (v spojení s jeho opravným uznesením) potvrdil Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k. 4CoCsp/12/2023-456 z 30. augusta 2023.

3. Sťažovateľka podala 14. novembra 2023 v predmetnej veci dovolanie, ktoré do podania ústavnej sťažnosti nebolo mestským súdom, na ktorý od júna 2023 prešiel výkon súdnictva z okresného súdu, predložené dovolaciemu súdu.

4. Sťažovateľka sa skôr podanou ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 7. decembra 2020 obrátila na ústavný súd, ktorý nálezom č. k. III. ÚS 106/2021-45 z 15. apríla 2021 konštatoval porušenie identických práv sťažovateľky postupom okresného súdu v napadnutom konaní a prikázal pôvodne okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov. Súčasne sťažovateľke priznal finančné zadosťučinenie v sume 500 eur a náhradu trov právneho zastúpenia. Skorší nález nadobudol právoplatnosť 4. mája 2021.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka namieta, že mestský súd ani po uplynutí 9 mesiacov odo dňa podania dovolania nepredložil spis dovolaciemu súdu na účely rozhodnutia o podanom dovolaní a zároveň ani nerozhodol o výške náhrady trov konania napriek právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu.

6. Spor má pre sťažovateľku ekonomický, ako aj satisfakčný význam (možnosť domôcť sa súdnou cestou spravodlivosti) a pre zdĺhavosť neefektívneho a nesústreďeného vedenia napadnutého konania sa tento nepriaznivý dopad na sťažovateľku a jej vieru v súdny systém a spravodlivosť ešte viac negatívne prehlbuje.

7. O právnej a faktickej zložitosti veci podľa názoru sťažovateľky nemožno hovoriť, správanie sťažovateľky nemalo vplyv na dĺžku napadnutého konania, a teda prietahy v napadnutom konaní idú na ťarchu mestského súdu (pôvodne okresného súdu).

III.

Vyjadrenie mestského súdu

8. Predsedníčka mestského súdu vo svojom podaní z 11. novembra 2024 chronologicky zhrnula priebeh napadnutého konania po doručení dovolania sťažovateľkou. Vzhľadom na okolnosti prípadu podľa jej názoru nedošlo zo strany mestského súdu v napadnutom konaní k priet'ahom. Súdny spis bol 19. októbra 2023 zapožičaný Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, keďže sťažovateľka podala na ministerstve žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody. Dňa 30. augusta 2024 požiadal mestský súd o vrátenie súdneho spisu, a to v dôsledku žiadosti ústavného súdu o jeho predloženie. Spis bol vrátený mestskému súdu 5. septembra 2024. K priet'ahom teda došlo z objektívnych dôvodov, keď mestský súd nemohol vykonávať procesné úkony v zmysle Civilného sporového poriadku v čase, keďže sa spis nachádzal na ministerstve (od 19. októbra 2023 do 4. septembra 2024). Po vrátení súdneho spisu mestský súd koná plynule.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd v zmysle § 58 ods. 3 prvej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka

súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

13. Ústavný súd posúdil postup mestského súdu v období po právoplatnosti skoršieho nálezu v celej jeho šírke a zaoberal sa jednotlivými zložkami práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Pri posudzovaní prvého kritéria zložitosti veci je zrejmé, že v napadnutom konaní mestský súd vykonával, resp. mal vykonať procesné úkony potrebné na predloženie spisu Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o dovolaní sťažovateľky. Vec sťažovateľky teda nebola z právneho hľadiska zložitá na posúdenie, pretože išlo o bežné administratívne úkony súdu prvej inštancie pred odoslaním spisu dovolaciemu súdu.

14. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom. Ústavný súd neidentifikoval žiadny postup na strane sťažovateľky, ktorý by v napadnutom konaní mohol mať negatívny vplyv na dĺžku konania.

15. Tretím hodnotiacim kritériom je postup mestského súdu (pôvodne okresného súdu) v napadnutom konaní po právoplatnosti skoršieho nálezu. Vo veci bolo mestskému súdu 14. novembra 2023 doručené dovolanie sťažovateľky. Avšak mestský súd (ako vyplýva z vyjadrenia jeho predsedníčky) ešte predtým 19. októbra 2023 zapožičal súdny spis ministerstvu spravodlivosti na vybavenie žiadosti sťažovateľky o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody. Spis sa mu vrátil až 4. septembra 2024 po tom, ako mestský súd na jeho predloženie vyzval ústavný súd (v súvislosti s predbežným prerokovaním ústavnej sťažnosti sťažovateľky). Až po jeho vrátení ústavným súdom 4. októbra 2024 pristúpil mestský súd k procesným úkonom smerujúcim k predloženiu spisu dovolaciemu súdu.

16. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pokiaľ existujú ústavne relevantné dôvody, ktorými je nečinnosť súdu možné ospravedlniť. V prípade sťažovateľkou namietanej nečinnosti mestského súdu nemožno obranu mestského súdu založenú len na tom, že sa spis nenachádzal v jeho dispozičnej sfére, akceptovať ako ospravedlniteľný dôvod jeho nečinnosti pri úkonoch dovolacieho konania. Zo súdneho spisu a ani z vyjadrenia mestského súdu nevyplýva akákoľvek snaha o riešenie vzniknutej situácie, napr. žiadosťou o vrátenie spisu dôvodiacou vo veci podaným dovolaním.

17. Keďže všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu, ktorý mal smerovať k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka v predmetnej veci počas súdneho konania nachádzala, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (m. m. I. ÚS 41/02), a jeho neefektívna činnosť, resp. nečinnosť mala rozhodne vplyv na dĺžku konania, ústavný súd nemohol akceptovať vyjadrenie mestského súdu, že v ústavnom sťažnosťou napadnutej časti konania neboli zistené prietahy. Ústavný súd, berúc zreteľ na podstatu dotknutých práv sťažovateľky, kvalifikoval dosiaľ trvajúce nepredloženie spisu mestského súdu dovolaciemu súdu ako relevantné prietahy a deklaroval porušenie uplatnených práv zapríčinených nečinnosťou mestského súdu, resp. konaním, ktoré nevedie k efektívnemu odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľka obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol (m. m. III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

18. Vychádzajúc z už uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v postupe mestského súdu došlo k zbytočným priet'ahom v napadnutom konaní, a preto rozhodol, že bolo porušené základné právo s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

19. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

20. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd v napadnutom súdnom konaní zistil porušenie označených základných práv s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru mestským súdom, pričom vec s'ťažovateľky stále nie je predložená dovolaciemu súdu, prikázal mestskému súdu konať vo veci bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku nálezu).

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

22. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012). Tak to je aj v prípade s'ťažovateľky, ktorá žiada finančné zadost'učinenie vo výške 2 000 eur.

23. Ústavný súd posudzoval dĺžku napadnutého konania po právoplatnosti skoršieho nálezu, predmet sporu, správanie s'ťažovateľky a význam sporu pre s'ťažovateľku. V rozhodovacej činnosti ústavného súdu prevláda názor, že deklarovanie porušenia základných práv, príkaz konať a náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok.

24. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť, resp. neefektívnu činnosť mestského súdu v napadnutom konaní (body 16 a 17 odôvodnenia) doplnil ústavný súd ochranu aj o finančné zadost'učinenie, limitujúc jeho výšku na 400 eur (bod 3 výroku nálezu; návrhu na priznanie vyššej sumy nevyhovet výrokom 5 nálezu).

VI.

Trovy konania

25. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania s'ťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia.

26. Pri výpočte trov právneho zastúpenia s'ťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Úhradu trov konania

priznal ústavný súd sťažovateľke v rozsahu za dva úkony právnej služby, a to prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2024 predstavuje sumu 343,25 eur a režijný paušál v roku 2024 sumu 13,73 eur. Ústavný súd teda sťažovateľke priznal náhradu za dva úkony právnej služby zvýšenú o 20 % daň z pridanej hodnoty, celkovo teda vo výške 856,75 eur (bod 4 výroku nálezu).

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

28. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu